

Strategie szkolenia nauczycieli w kierunku edukacji na temat zagrożeń w środowisku pracy

Niniejsza broszura oparta jest na ustaleniach raportu dotyczącego przypadków szkolenia obecnych i przyszłych nauczycieli w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w pracy (BHP) lub nauczycieli realizujących programy edukacji na temat zagrożeń w środowisku pracy¹. Idealnie byłoby, gdyby wszyscy nauczyciele przeszli w czasie swojej pracy szkolenie dotyczące bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w pracy oraz tego, w jaki sposób włączać edukację na temat zagrożeń zawodowych do codziennej pracy.

Właściwe uwzględnienie edukacji na temat zagrożeń w środowisku pracy w programie nauczania jest już dużym wyzwaniem, a studia przypadków pokazują, że jeszcze trudniej jest włączyć to zagadnienie do programów dla przyszłych nauczycieli. Przedstawiono jednak różne podejścia i metody, które można rozważyć i rozwinąć. Pokazują one, że sukces jest uzależniony od przyjęcia pragmatycznego podejścia, które uwzględnia potrzeby i okoliczności, w jakich funkcjonują szkoły i kursy dla przyszłych nauczycieli. Pokazują również wartość szkolenia, które wspiera podejście całościowe, łącząc edukację na temat zagrożeń w miejscu pracy z zarządzaniem BHP, by stworzyć bezpieczne i zdrowe środowisko pracy i nauki. Nawiązanie właściwych partnerskich relacji ze wszystkimi podmiotami zainteresowanymi tą kwestią i zaangażowanie wszystkich kluczowych interesariuszy będzie fundamentalne w dalszym dzieleniu się praktykami i doświadczeniami.

Jednym z problemów uwypuklonych w przykładach była zależność od indywidualnego kontaktu przy uwzględnianiu w programach nauczania edukacji na temat zagrożeń. Problematyczne są również pojedyncze sesje szkoleniowe zamiast wydarzeń organizowanych regularnie. Projekty powinny stawać się zrównoważone, stanowiąc część spójnej ogólnej strategii.

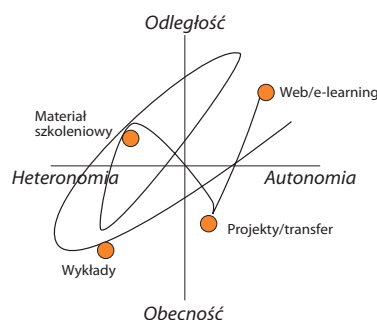
© Susanne Ulk

Opracowywanie strategii

Przykłady sugerują, że strategia powinna uwzględniać następujące aspekty:

¹ „Training teachers to deliver risk education – Examples of mainstreaming OSH into teacher training programmes” (Szkolenie nauczycieli w zakresie realizacji programów poświęconych zagrożeniom w środowisku pracy – przykłady włączania problematyki bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w pracy do programów szkoleniowych dla nauczycieli) (http://osha.europa.eu/en/publications/reports/teachers-training-risk-education_TE3111358ENN/view).

- szkolenie jako część całościowego podejścia łączącego edukację na temat zagrożeń w środowisku pracy z promowaniem lepszego zarządzania BHP w szkołach, gdzie BHP uwzględnione jest jako część codziennej pracy wszystkich nauczycieli, w szkolnej kulturze bezpieczeństwa promującej ich udział i aktywnie ich angażującej;
- szkolenie wszystkich przyszłych nauczycieli obejmujące podstawowe informacje na temat BHP w szkołach oraz sposoby włączania edukacji na temat zagrożeń w codzienną pracę nauczycieli;
- wszyscy nauczyciele odbywają szkolenie BHP w ramach wprowadzenia do pracy w szkole – z uwzględnieniem edukacji uczniów na temat zagrożeń w środowisku pracy;
- dyrektorzy przechodzą dodatkowe szkolenie i otrzymują szczegółowe informacje na temat zarządzania BHP i edukacji na temat zagrożeń w codziennym życiu szkoły;
- pozostali nauczyciele przechodzą dodatkowe szkolenia, w zależności od swojej specjalizacji, podczas których otrzymują szczegółową wiedzę na temat BHP i edukacji w obszarze zagrożeń w miejscu pracy, dodatkowo warto rozważyć wyznaczenie pracowników będących „mistrzami”, których rolą będzie popularyzowanie informacji i motywowanie innych;
- określanie celów dla minimalnej liczby nauczycieli, którzy przeszli specjalne szkolenie;
- tworzenie sieci szkół i „mistrzów” BHP/edukacji na temat zagrożeń w środowisku pracy:
 - by pomóc pracownikom być na bieżąco – często szkoły mają z tym problemy,
 - by dzielić się i wymieniać doświadczeniami;
- współpraca i udział bardzo zróżnicowanych zainteresowanych podmiotów, w tym:
 - władz oświatowych, organów odpowiedzialnych za programy nauczania oraz instytucji kształcących przyszłych nauczycieli,
 - innych organizacji, których zakres działalności może wiązać się z edukacją na temat zagrożeń w środowisku pracy (organy odpowiedzialne za edukację na temat zagrożeń, zapobiegania zagrożeniom, bezpieczeństwa na drogach, sport),
 - organizacji branżowych nauczycieli oraz związków zawodowych;
- zidentyfikowanie synergii i sposobów uczenia nauczycieli, przy ograniczeniu zakłóceń;
- zapewnienie szkołom odpowiedniego wsparcia, informacji i narzędzi do tworzenia zdrowego i bezpiecznego środowiska nauki i pracy, by kwestie zdrowia i bezpieczeństwa były postrzegane jako szczególnie ważne zarówno dla nauczycieli, jak i uczniów.

- Połączenie obecności i nauki na odległość
- Optymalizacja tradycyjnego i multimedialnego środowiska nauki
- Połączenie nauki autonomicznej i heteronomicznej
- Rozwijanie kompetencji opartych na doświadczeniu zawodowym

INQA Lernwelt: elementy podejścia typu *blended learning*

Określanie celów nauczania

W celu omówienia każdej strategii z innymi podmiotami, takimi jak władze oświatowe czy instytucje kształcące przyszłych nauczycieli, ważne jest jasne określenie celów nauczania, które powinny zostać włączone do takiego szkolenia. Na podstawie przykładów można stwierdzić, że cele nauczania dotyczące szkoleń dla wszystkich nauczycieli pracujących głównie w szkołach podstawowych i średnich powinny koncentrować się na:

- zdobywaniu wiedzy i umiejętności włączania edukacji na temat zagrożeń w środowisku pracy do codziennej pracy nauczyciela;
- poznaniu podstawowych postaw i wiedzy odnoszących się do własnego bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, czyli BHP w szkołach oraz;
- zdobyciu wiedzy i umiejętności umożliwiających pozytywny wkład we własne zdrowie i bezpieczeństwo oraz zdrowie i bezpieczeństwo innych osób w szkołach.

Zapewnienie odpowiednich i dostosowanych materiałów szkoleniowych

We wcześniejszych raportach EU-OSHA poświęconych włączaniu tematyki BHP do programów nauczania zauważano konieczność wypracowania i zapewnienia szkołom i kolegom nauczycielskim zasobów wspierających strategię włączania edukacji na temat zagrożeń w środowisku pracy do programów nauczania. Podobnie wygląda kwestia szkoleń dla nauczycieli. Z analiz przypadków wynika, że różnego rodzaju zasoby i podejścia w ramach szkolenia nauczycieli należy postrzegać jako część strategii szkolenia nauczycieli.

Do zasobów szkoleniowych należą:

- broszury dla szkolonych nauczycieli;
- broszury dla nauczycieli podejmujących pracę w nowym miejscu;
- zestawy materiałów dla wykładowców;
- zestawy materiałów do szkolenia nauczycieli do realizacji szkoleń kaskadowych;
- zasoby dla nauczycieli do prowadzenia kaskadowych wykładów i szkoleń dla innych nauczycieli;
- materiały wyjaśniające do wykorzystania podczas pracy z uczniami.

Do metod i podejść szkoleniowych należą:

- możliwości samodzielnej nauki, w szczególności e-learning lub interaktywne płyty CD;
- szkolenia typu *blended learning* – połączenie szkolenia on-line na odległość oraz szkolenia z bezpośrednim kontaktem, np. na warsztatach;
- metody aktywnego uczenia, w których nauczyciele wykorzystują własną wiedzę – szczególnie ważne, ponieważ będzie to podejście wykorzystywane w pracy z uczniami;
- podobnie jak w innych obszarach szkolenia zawodowego, uwzględnienie powiązania z BHP samych nauczycieli podczas szkoleń dla nauczycieli;
- wyraźne powiązanie szkolenia nauczycieli z realizacją programu nauczania.

Do pozostałych kwestii należą:

- omówienie potrzeb szkoleniowych nauczycieli podczas pilotażowego wykorzystania materiałów do pracy w klasie;

- poszukiwanie możliwości realizacji szkoleń generycznych, takich jak szkolenia wpisujące się w edukację na temat zdrowia, edukację na temat bezpieczeństwa, edukację fizyczną i edukację na temat zagrożeń;
- zbadanie, w jaki sposób przekazać podstawowe informacje i umiejętności nauczycielom w jak najkrótszym czasie;
- powiązanie szkolenia z rozwojem zawodowym, poprzez akredytację, wydawanie certyfikatów; uznawanie zdobytych umiejętności w zakresie zarządzania BHP itp.;
- zapewnienie dodatkowego wsparcia dla szkół przy ocenie ryzyka oraz zarządzaniu bezpieczeństwem i zdrowiem w pracy;
- dodanie oceny projektów, programów i metod szkoleniowych.

- Podejście irlandzkiej instytucji odpowiedzialnej za kwestie dotyczące zdrowia i bezpieczeństwa uwzględnia: e-learning (ogólne szkolenia dla dyrektorów i nauczycieli, szczegółowe szkolenia dla nauczycieli przedmiotów technologicznych i przyrodniczych); letnie kursy on-line dla nauczycieli szkół podstawowych; materiały do pracy w klasie dla nauczycieli; e-learning dla studentów; imprezy różnego rodzaju oraz konkursy, a także wsparcie i pomoc w zarządzaniu BHP w szkołach.
- Inicjatywy w Danii dotyczą sieci nauczycieli wyznaczonych jako „ambasadorzy” BHP w szkołach oraz dopasowania edukacji do potrzeb szkolenia dla nauczycieli na różnych poziomach.
- Polska angażuje nauczycieli w planowanie krajowego konkursu plastycznego na temat BHP, pomagającego pogłębić wiedzę w tej dziedzinie.
- Finlandia dąży do tego, by w każdej szkole było dwóch nauczycieli przeszkolonych w zakresie edukacji na temat ochrony zdrowia, z uwzględnieniem tematyki dobrostanu w miejscu pracy.
- Projekty niemieckie uwzględniają szkolenia multimedialne dla tzw. „teletutorów” oraz partnerstwa z organizacjami sportowymi przy opracowywaniu szkoleń dla nauczycieli sportów wysokiego ryzyka.
- W USA podczas trzygodzinnych warsztatów nauczyciele uczą się, jak prowadzić kursy BHP dla studentów.

Więcej informacji:

Raport jest dostępny w języku angielskim na stronie internetowej EU-OSHA:

http://osha.europa.eu/en/publications/reports/teacherstraining-risk-education_TE3111358ENN/view

Niniejsza broszura jest dostępna w 24 językach pod adresem:

<http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>

Strony EU-OSHA na temat włączania BHP do programów nauczania:

<http://osha.europa.eu/en/topics/osheducation>

Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, HISZPANIA

Tel. +34 944794360, Faks +34 944794383

E-mail: information@osha.europa.eu

© Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy. Powielanie dozwolone pod warunkiem podania źródła. *Printed in Belgium, 2012*